

RONJENJE
UDAHNI
DUBOKO

TESTIRALI ZA VAS
SAVRŠEN NOŽIĆ

BICIKLIZAM
PEDALIRANJE
NA TRI MORA

WILDSERBIA
VELIKA
AVANTURISTIČKA
TRKA

MONBLAN

DNEVNIK PUTOVANJA ALEKSANDRA TIJANIĆA

Rasadnik „Vikumak“

- Proizvodnja šumskog sadnog materijala
- Usluge sadnje šuma i poljozaštitnih pojaseva
- Projektovanje i izvođenje radova u šumarstvu i hortikulturi

Vuka Karadžića 9, 23323 Idoš
Telefon: 0230/65-265
Mobilni: 064/243-77-11
065/69-32-854
Faks: 0230/65-668
E-mail: lmilan@eunet.rs

Među nama rečeno

Dragi prijatelji,

drugi put smo sa Vama i na nešto većim brojem stranica. Za nešto više od mesec dana postojanja „Moja planeta“ je stekla veliki broj čitalaca. Imamo u proseku 50 novih prijava dnevno na mailing listu, što nam govori da smo na pravom putu i da smo ponudili magazin, čija je tematika slabo pokrivena na ovim prostorima. Pored planinarenja, koje dominira,

magazin je otvoren i za neke outdoor teme, koje do sada nisu bile pokrivene, te očekujemo od vas predloge i sugestije. Takođe, zahvalio bih se svima koji su nam poslali tekstove i fotografije za ovaj i unapred za neke naredne brojeve. Trudićemo se da opravdamo vaše poverenje i zadržimo kvalitet.

Na sajtu je izmenjena početna strana, koja je postala oglasna tabla na kojoj možete objaviti vaše akcije, outdoor aktivnosti i promocije. Od aktuelnih stvari možete pročitati uspon biciklom na Leskovik autora Vlade Matića, planinarenje na Staroj planini, i u rubrici ekologija o nagradi „Energy Globe

Award” za samogrejne eko-kuće pronalazača Velja Milkovića.

Srdačan pozdrav do sledećeg broja!

urednik JOVAN JARIĆ

MOJA PLANETA 2 • Novembar 2010.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte ili direktnim downloadom sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd. - Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno nas posetite i na našoj Internet stranici

www.mojaplaneta.net

jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adrese

magazin@mojaplaneta.net

već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naš sajt i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne

Aleksandar Tijanić Monblan: *dnevnik putovanja*

TEKST I FOTOGRAFIJE: ALEKSANDAR TIJANIĆ

LJUDI

Iako više nije „krov Evrope”, Monblan je i dalje najveći izazov Starog kontinenta. Naporni uspon opasnim liticama, ledničke pukotine, lavine... Rečju, rezervisan je za najbolje...

Naša polazna tačka ka Monblanu je Šamoni, mondensko mesto posvećeno alpinizmu, planinarenju i skijanju. U kampu, na 1.035 metara nadmorske visine, naspavali smo se i odmorili od napornog puta.

NEDELJA, 1. AVGUST

Uslovi su bolji nego što smo očekivali. Pakujemo šatore i stvari i spremamo se da krenemo do prve žice koja se nalazi u Les Houčesu na visini od 1.010 metara. Njom bi trebalo da stignemo do zupčastog voza, kojim ćemo se prevesti do Orlovog gnezda (Nid d'aigle) koje se nalazi na 1.794 metaran nadmorske visine.

Međutim, vozić nije išao do kraja, nego je ranije iskrcao putnike, pa smo morali još sat vremena da pešačimo do našeg punkta. Sa teškim rančevima na leđima, u kojima nosimo između dvadeset pet i trideset kilograma opreme, krećemo po kamenim stazama od Orlovog gnezda prema domu Tete

Aleksandar Tijanić: Pozdrav s Monblana

.....

Rouse, na 3.167 metara nadmorske visine. Staza je uglavnom suva, bez snega, ali nadomak samog doma slika se menja, pa na kraju hodamo po snežnim obroncima.

U domu pravimo naš prvi kamp, a ovo je i naš prvi aklimatizacioni dan. Šatori su postavljeni, odlazimo na spavanje i ne sanjajući da može da bude problema. Prema prognozi koju pratimo trebalo bi da bude dobro vreme, ali planina je nepredvidiva, te u pola noći počinje nevreme i jak vetar koji je duvao brzinom i do 80 km/h. Na momente smo mislili da ćemo ostati bez naših šatora. Ipak, jutro dočekujemo svi na broju – šatori su izdržali, a i mi.

PONEDELJAK, 2. AVGUST

Ponovo se pakujemo i spremamo za prelazak najzahtevnijeg dela puta – Kuloara smrti ili Grand kuloara. U njemu se, sa visine od 3.900 metara, neprekidno odronjava kamenje velikom brzinom, pa je prolazak ovuda poput igre ruskog ruleta. Praksa je da se prelazi rano ujutro, dok su stene još zaleđene i dok je manje aktivan. Tako i mi planiramo, te krećemo već u šest. I eto nas pred njim. Stojimo, gledamo, poneki kamen se odroni, ali sve deluje prilično mirno. Preko samog kuloara postavljena je sajla na koju treba da se nakačimo radi osiguranja. U slučaju da nekog udari kamen, moći će da ga izvuku zahvaljujući sajli. Mada je sajla sada prilično nisko i više nam smeta nego što nam koristi, ipak se vezujemo za nju i jedan po jedan krećemo preko Kuloara smrti. Krenuo sam prvi, ali na pola kuloara manji kamen me je pogodio u kacigu. Malo sam se zaneo, ali sam srećom privezan, pa uspevam da pretrčim kuloar bez posledica. Za mnom to čine i moji drugari, te se svi dokopavamo sigurnog tla.

Predstoji nam uspon od 600 metara, uglavnom uz vertikalne stene i kamene blokove. Deonica je veoma zahtevna, pogotovo zbog toga što nosimo teške rančeve na leđima. Ovde je jako bitno da ostanemo koncentrisani i sabrani, moramo da se krećemo polako jer nema mesta za greške. Penjemo

Levo: Na nožu; put ka vrhu; Gore: Trojka na nekoliko koraka od cilja; Desno: Planinari na vrhu .....

se korak po korak, koristimo navez na sajlu na mestima gde je ima, a gde je nema, puzimo četvoronoške, oslanjajući se i nogama i rukama. Stena je uglavnom suva, bez snega, što nam dosta olakšava penjanje. Podno samog vrha vetar počinje da duva. Nije prijatno i na momente nas pomalo zanos, a već smo premoreni i koncentracija nam je prilično opala. Još malo, i eto nas na drugoj našoj aklimatizacionoj destinaciji - u domu Du Gouter, na visini od 3 817 metara. Vreme počinje da se pogoršava, pada mrak, a pored doma nema mesta za šatore... A i da ima, nemamo vremena da ih postavljamo, mada je to bio naš prvobitni plan. Zbog svega toga odlučujemo da prespavamo u samom domu. To će nas koštati 29 evra po osobi, ali nemamo drugo rešenje, tako da ostajemo u domu.

UTORAK, 3. AVGUST

Ustajemo u šest i posle lakšeg doručka, pakovanja rančeva i opreme, krećemo na uspon. Plan je da se popnemo iz prvog pokušaja i zatim se vratimo u dom Du Gouter. Čini se da će vreme biti bolje nego juče, jer se razvedrava. Sve ekipe kreću na uspon, pa i mi za njima. Idemo u dve naveze: u prvoj su Darko, Sale i Jagoda, u drugoj Sloba i ja. Posle otprilike dva sata uspona, počinju da se navlače oblaci, pomalo promiče i sneg, ali za sada nije strašno. Nastavljamo dalje ali vetar se pojačava i iz oblaka dolazi prava snežna oluja. Nakon nekoliko prevoja vidimo da se ekipe koje su se ranije uputile ka vrhu vraćaju, promrzli i bleđi kao duhovi. Jedino što uspevaju da nam kažu je: „Nemoguće, nemoguće!“

Zastajemo da se dogovorimo šta ćemo, i odlučujemo da se i mi vratimo jer je rizik prevelik. Stižemo u dom smrznuti, iznureni, ali znamo da smo doneli pravu odluku iako to znači neplanirani trošak za smeštaj za još jednu noć.

Prema novoj prognozi sutra bi trebalo da bude idealan dan za uspon, što potvrđuje i dolazak nove grupe penjača u dom. Sada nas je duplo više i nema slobodnih kreveta, pa smo prinuđeni da za 29 eura spavamo u trpezariji na podu sa još 50 penjača iz

ranih krajeva sveta. Stiskamo se kao sardine u konzervi, ali drugog izbora nema - to nam je što nam je, pa ko izdrži.

Jasno je da u takvoj atmosferi nema mnogo od spavanja, pa zato odlučujemo da na ponovni uspon krenemo što ranije, već u dva sata iza ponoći. Pakujemo stvari i sa nekoliko grupa Hrvata, Španaca, Kineza i Japanaca krećemo na uspon.

SREDA, 4. AVGUST

U dva sata ujutro vreme je bez vetra i padavina, ali je temperatura -17 C. Krećemo na uspon u dve naveze kao i prošli put. Premoreni od nespavanja, opet s teškom opremom na leđima, hodamo sporo, oprezno. Dolazimo do skloništa Valot, gde pravimo petnaestominutnu pauzu da se okrepimo, i odmah nastavljamo dalje. Naši drugari u prvoj navezi bilo su brži, pa su nam dosta odmakli. Ni ne pokušavamo da ih stignemo, jer je na ovim visinama jako važno imati svoj ritam i čuvati snagu, te zato hodamo lagano i trudimo se da se ne zamaramo previše, da ne gubimo dah. A i razlika je, na kraju, zanemarljiva jer je prva ekipa stigla na vrh svega dvadesetak minuta pre nas. Sreli smo ih na završnom grebenu na samom vrhu, kad su se s njega vraćali.

Od sklonista Valot do samog vrha Monblan ima dosta opasnih deonica. Zapravo sve su eksponirani delovi staze, takozvani noževi, koji su široki tek koliko da se stane stopalom, a ispod su sa obe strane litice i strehe. Na ovim deonicama je koncentracija presudna, mora se voditi računa da se uža ne zapetlija za dereze jer se tada gubi ravnoteža i pad je skoro neminovan. Ispod eksponiranih litica su uglavnom ledničke pukotine, tako da se u slučaju pada, leti pravo u neku od njih.

UKRATKO O MONBLANU

Monblan (na francuskom jeziku *Mont Blanc* - „bela planina“) najviši je vrh Alpa i najviši vrh zapadne Evrope. Visok je oko 4.807 metara i jedanaesti je po visini u svetu. Tačna visina se menja u zavisnosti od količine snega i vremenskih uslova. Monblan se nalazi na granici Francuske i Italije.

Okolina Monblana je poznata i popularno mesto za planinarenje i skijanje. Prvi su se na vrh Monblana popeli **Žak Balma** (Jacques Balmat) i **Mišel Pikar** (Michel Paccard), **8. avgusta 1786. godine**. Francuskinja **Mari Paradi** (Marie Paradis) je prva žena koja je osvojila Monblan 1808. godine. Iako smo u poznavanju prirode i društva učili da je Monblan najviši vrh Evrope, zbog pomeranja granice kontinenta, novi „krov Evrope“ postao je Kavkaz sa vrhom Elbrus. Ovaj ugašeni vulkan na sa nadmorskom visinom od 5.642 m predstavlja najviši vrh Evrope i Rusije.

Zbog popularnosti i brojnih ekspedicija, Monblan je opasniji i od Everesta.

Prošli smo noževe i sada smo na samom grebenu ka vrhu, koji je takođe eksponiran sa obe strane. Levo nam je Francuska, desno Italija. Vetar je sve jači, pa se bojimo da ne bude problema jer na samom grebenu čovek nema gde da se skloni, nego je stalno izložen njegovim udarima. Vetar nas zasipa zaleđenim snegom u lice, ali nema odustajanja. Sada smo na par minuta do vrha, s kojeg upravo silazi jedna ekipa. Moramo da se sklonimo kako bismo im omogućili da prođu, što nije lako kada jedva i mi imamo mesta da stojimo. Zabadamo cepine, osiga-

ravamo se i ekipa polako prolazi pored nas pazeći da neko slučajno nekoga ne zakači ili gurne prema litici.

Nastavljamo dalje i, najzad, u 8,05 sati, evo nas na vrhu Monblana, na 4.810 metara! Vetar je jak ali zadovoljstvo je još jače. Pogled je fenomenalan, vedro je i sve oko nas i pod nama vidi se savršeno.

Momenat koji pamtiš celoga života! Sva patnja i maltretiranje koje smo prošli su iza nas, a jedino što osećamo je sreća i zadovoljstvo koje nema granice.

Čestitamo jedni drugima i fotografišemo se. Ne može se dugo ostati na tom vetru, pa polako krećemo da silazimo. Spust zahteva možda i više pažnje i koncentracije od uspona, jer je čovek premoren i samim tim podložniji nepažnji i povredama; zato samo lagano, bez zure.

Nakon nekoliko sati, koliko je trajao spust, ponovo smo u domu Du Gouter. Pravimo pauzu za jelo, a onda pakujemo stvari pošto moramo za dana da se spustimo još niže, bar do doma Tete Rause. Prognoza, naime, kaže da nas sutra čeka veoma loše vreme, pa ovaj dan treba da iskoristimo pošto sutra nema garancije da ćemo moći da siđemo. Problem nam predstavlja stena Du Gouter, jer je zbog snega i ledene kiše koji su noćas padali zaleđena i klizava, a mi smo na ivici snaga. Teret na leđima nam se čini još težim, pa zato napredujemo polako, navezujemo se na sajle i korak po korak, sa kamena na kamen i stene na stenu, sa jedne sajle na drugu, sve dok ne stignemo do samog kuloara.

Kuloar je ujutru najsigurniji, a sada je popodne - oko 15 sati. Stojimo pred njim i gledamo lavine kamenja koje se odronjavaju na svakih par minuta. Šta sada, kako ga preći? Da li da koristimo sajlu ili ne jer će nas usporiti? Ako pokušamo da pretrčimo, bićemo brži, ali ako nas pogodi kamen bez sajle, gotovi smo. Dilema je toliko, a mi samo stojimo, gledamo. Od same pomisli šta može da nam se desi hvata nas jeza. U tom ruskom ruletu nema pravila, te ni mi nemamo odgovor. Odlučujem da prvi pretrčim kuloar, pa šta bude. Krećem i oprezno pretrčavam trideset metara po stenama do druge ivice zida. Trčim bez daha, jedva dišem što od panike da me neki kamen ne pogodi, što od tereta na leđima. Dokopavam se sigurnog tla... Dobro je! Ulio sam i samopouzdanje ostalima u ekipi, tako da sada kreću i oni, jedan po jedan i uskoro ćemo biti na sigurnom, još samo malo. Utom se reka stenja sjurila niz kuloar udarajući o zidove i lomeći se na još desetina kamenih blokova koje brzinom đuladi proleću pored nas. Polegli smo od straha u sneg, moleći boga da nas nešto ne pogodi. Pršti na sve strane i moramo da bežimo na još sigurnije mesto. Prizor je zastrapšujući, a adrenalin nas je skroz razdrmao.

Najzad smo u domu Tere RTause gde pravimo kamp za noćenje. Najgore smo prošli i ostaje nam još da ujutru siđemo u Šamoni. Ali ova planina nam ne da mira. Tokom noći opet je počelo da duva, vetar je bio sve jači, počela je oluja, pa ledena kiša. Plašili

EKSPEDICIJA

Ušesnici ekspedicije PD „Radnički“, Beograd
Slobodan Stokić (KES „Kučevo“), tehnički vodič ekspedicije
Aleksandar Tijanić (PD „Radnički“), organizator akcije i fotograf ekspedicije
Jagoda Noveski (PD „Radnički“)
Darko Torgašev (PD „Radnički“)
Aleksandar Milenković (PD „Radnički“)

smo se da ne ostanemo bez satora. Ujutru su svi šatori bili okovani ledom i snegom.

Čistimo ih i otresamo, pakujemo i silazimo do zupčaste železnice. Mrtvi od umora, iscrpljeni od vetra i hladnoće, čekamo da nas vozić spusti do gradića. Gledamo se i, ma koliko loše izgledali, svima u očima blista sreća i zadovoljstvo što smo ostvarili jedan san – popeli se na Monblan! Stižemo u Šamoni i, posle kraćeg odmora, proslavljamo uspeh uz francuska vina i sireve.

Teško je rečima opisati takvo iskustvo, doživljaj koji imaš na takvim mestima i visinama. Mnogo puta zapravo i nisam bio svestan gde se nalazim. Komercijacija je bitna da čovek ne napravi kakvu gršku koja ga može života koštati i ona odvlači pažnju čoveku kada je na vrhu. Zapravo veličinu svega toga shvatim tek kada siđem sa planine u civilizaciju, okrenem se iza sebe, i pogledam vrh planine, kako ga pokrivaju oblaci... Zastanem par sekundi, udahnem i shvatim veličinu koju svaka planina nosi sa sobom. U tom momentu moje srce prelije more osećanja i ispunjen je svaki delić mog postojanja. Tek onda shvatim težinu i veličinu svake planine, i šta sam sve morao da prođem da bih ostvario sebi zadati zadatak.

Moramo se menjati

Akademik Veljko Milković
o potrebi revizije zakona
održanja energije i ekološkim
problemima koje prouzrokuje
neodrživo korišćenje resursa...

Robovanje dogmi da se stanje ne može menjati na bolje, pogoduje održavanju i razvoju „prljavih tehnologija“. Panika zbog ograničenih rezervi fosilnih goriva stvara vodeći motiv: ratovanje zbog energetskih izvora. Očekuju se i nadalje ratovanja i lokalni ekscesi zbog nafte, gasa i uglja. Nemoguće je kontrolisati i znati tok rata, pre ili kasnije jedan od „lokalnih“ može dobiti veće razmere ili ono najgore, nesagledive posledice ukoliko bi počeo Treći svetski rat.

ŽELIMO LI CRNU BUDUĆNOST ILI PROMENE?

Zbog grešaka, stanje permanentnog zagađenja životne sredine je naša sumorna realnost. Planeta Zemlja ne može izdržati rat većih razmera. Očekivane posledice i reakcije odrađiće se kroz požare, zemljotrese, erupcije vulkana, ali i bez toga ekološka kriza je već dosegla vrlo neugodne razmere. Ekonomski interesi prelaze granice nacionalnih država i ne pitaju za prirodne katastrofe. Ekološka kriza prevladava i ekonomsku paradigmu i to zbog opasnosti koja će se svetu nadвити nad glavom.

S obzirom na to da je sve veći broj proizvodnje nuklearnih bombi (smatra se da je do sada proizvedeno preko 20.000), zatim biološkog i hemijskog oružja za masovno uništenje, upotrebom istih sadržaj atmosfere bio bi izmenjen uz mnoge toksične i zarazne komponente. U slučaju da se ipak upotrebe, preživeli mogu samo zavideti mrtvima na paklenoj planeti. U takvim situacijama ni bogatstvo i moćna pozicija neće vredeti ništa jer će život biti sveden na besmislene pokušaje preživljavanja.

SVETLO NA KRAJU TUNELA

Prihvatanjem činjenica da je gravitaciona mašina moguća, smanjila bi se potreba za daljim naoružavanjem kako za potrebe odbrane sopstvenih energetskih izvora tako i potreba za osvajanjem tuđih teritorija. Ako je borba za životni prostor i osvajanje tuđih teritorija, radi iskorišćavanja tamošnjih resursa, jedan od osnovnih imperijalnih ciljeva, ovaj cilj bi, svakako, nestao prihvatanjem ideje o posto-

janju ovakve mašine. Sadašnji život je nemoguće zamisliti bez energenata, koji pak s druge strane ima sve manje, zato je korisno istraživati. Neprihvatanje novih ideja i robovanje nabeđenoj nauci neće nas održati na sadašnjem nivou, naprotiv samo unazaditi.

PREDSTOJE LI RATOVI ZBOG VODE?

Čista pijaća voda odavno se smatra kapitalnim resursom. Usled sve većih potreba za čistom vodom opravdane su prognoze da predstoje ratovi, ne samo za gore pomenute energente već i za čistu vodu. Zamena za vodu, koje nema dovoljno – ne postoji, a zagađivanje vodenih tokova poprima zabrinjavajuće razmere. Visoka cena desalinizacije morske vode i prečišćavanja zagađene vode poprima tako dramatičnu važnost. Sadašnja cena energije je previsoka za primenu dosadašnjih tehnologija međutim, jednostavnim i jeftinim uređajima sa pogonskim klatnom, kao što su pumpe, kompresori, sve se bitno menja i postupak je jeftiniji i jednostavniji. Najbitnije, vodi ka konstruktivnom i miroljubivom rešenju.

Kako već postoje istraživanja na bazi pogonskog klatna, potrebno je širiti ovu informaciju, jer je gravitacija svima dostupna i nepotrošna. Dosadašnja dostignuća na ovom polju ne treba shvatiti kao konačna jer su istraživanja i usavršavanja u toku u čemu učestvuju hiljade istraživača širom sveta.

Više o novom modelu pumpe sa klatnom i drugim revolucionarnim pronalascima Veljka Milkovića možete pročitati na njegovom sajtu.

E-MAIL: VELJKOMILKOVIC@GMAIL.COM
WWW.VELJKOMILKOVIC.COM

U zemlji kedrova

Burna istorija, „nepremostive razlike” genetski bliskih neistomišljenika, Mediteran... Ukratko: jedna velika zbrka koja za rezultat ima lepe, nasmejane ljude, neponovljivu kuhinju i izbušene fasade...

Pостоji verovanje da se svaka savršena lepota mora malo „pokvariti” - protiv uroka. Stoga su u prošlosti roditelji svom detetu po rođenju sami pravili mali ožiljak, kako bi ga sačuvali od nedaća i iskušenja u životu. Grad savršene lepote - Bejrut, nažalost, nije imao takvu zaštitu, što je verovatno i razlog njegove burne istorije, patnje i sudbine pune iskušenja koja ga prati do današnjih dana.

Feničani su bili poznati po svojoj pomorskoj floti od kedrovine, trgovini i ekonomiji. Koliko su bili umešni trgovci govori i podatak da je ceo narod dobio ime po njihovom najvrednijem izvoznom artiklu – boji. Iako su ljudi ovog regiona sebe nazivali Kananima, svetu su ipak bili poznatiji kao Foniki „ljubičasti narod”, kako su ih nazivali Grci. Govorili su feničanskim jezikom, kasnije nazvanim punskim po latinskoj reči za ljubičastu boju.

LJUBIČASTA MEŠAVINA

U Libanu živi nekoliko različitih etničkih, verskih i političkih grupacija, koje se baš i „ne mirišu”. Tu su: muslimani (šiiti i suniti), hrišćani (maroniti, rimokatolici, pravoslavci, Asirijanci, Kopti), Druzi (bog im je Alah, a sveci hrišćanski), Alaviti, Jevreji i manji broj Kurda. Istovremeno oko 15 miliona ljudi libanskog porekla živi širom sveta.

U okviru internacionalnog projekta „National Geographica” pod nazivom „U potrazi za biološkim Adamom” analizirani su DNK uzorci pomenutih grupa iz Libana i zaključak je da svi oni „vuku korene” od istih, davnasnjih moreplovaca Feničana. Međutim, nijedna religijska grupa i sekta ne odustaje od svog nacionalnog identiteta i sve političke

Levo: Drevni grad Balbek; Gore: Šetalište kraj mora Korniš; Novo i staro u Bejrutu

.....

stranke, pa nastavljaju da se „tuku” pod istom, libanskom zastavom.

U Libanu važi pravilo da predsednik uvek mora biti maronit-katolik, premijer musliman sunit, a predsednik parlamenta musliman šiit. Libanski ustav priznaje oko sedamnaest sekti od kojih većina ima svoju stranku i miliciju, a brakovi između pripadnika različitih sekti su zakonom zabranjeni. Međutim, mladenci takvu vezu ipak mogu ozakoniti na Kipru.

KO JE TU ZAPRAVO KOGA TUKAO?

Period od 1975 do 1990. godine vezuje se za ne baš očaravajuće momente građanskog rata i pustošenja. Do 1974. godine, bejrutski Korniš podsećao je na mondensko šetalište, ali onda

stvari kreću po zlu... Građanski rat se najpre vodio između muslimana i hrišćana, potom između hrišćana međusobno, a na kraju se „tukao“ ko je sa kim stigao. Bejrut je najviše trpeo zbog toga. Glavni izvor finansiranja za tu opštu mamljažu bilo je „libansko zlato“ - hašiš.

Južni deo Libana i južna predgrađa Bejruta i danas su pod budnim okom Hezbolaha (Božija stranka), neki bi rekli – najmoćnije stranke u Libanu. Karakterišu je prepoznatljive žute zastave na kojima se nalazi najunosniji ruski izvozni artikal – AK47 kalašnjikov. Ova stranka je, između ostalog, poznata po tome što nije učestvovala u građanskom ratu, ali možda još više po tome što je patentirala samoubilačke napade kao svoj doprinos borbi.

MIRNO KAO U BEJRUTU

Mnogo puta razaran i uništavan, Bejrut se poput Feniksa dizao iz pepela, a vrtoglavi razvoj nakon Drugog svetskog rata učinio ga je „Parizom istoka“... Romansa je trajala kratko i Libanski rat mu oduzima sjaj. Od lokalnog stanovništva sam saznala da je nakon tog rata Bejrut oživeo zaslugama premijera Rafika Haririja. Međutim, desetak godina mira zapečatila je 2005. godine eksplozija automo-

UKRATKO

- Danas se u Libanu govori arapski i francuski, a u poslednje vreme i engleski.
- Ukoliko vas privlače lepote Bliskog istoka i želite da prvi korak svog beskonačnog putovanja otpočnete u Libanu – napravili ste dobar izbor. Ako se, pak, na vašem spisku zemalja nalazi i Izrael, savetujem vam da ipak prvo zakoračite na teritoriju Libana. Naime, Libanci su vrlo alergični na pasoše sa izraelskim vizama i pečatima, pa će u tom slučaju granica biti vaš jedini kontakt sa Libanom.
- Naziv Liban potiče iz aramejske reči laban (belo), jer je planina Liban uvek prekrivena snegom. Bejrutu su ime dali Feničani - Berut što znači bunari.

bila-bombe. Hariri je poginuo u napadu, a njegov mauzolej danas se nalazi u samom centru grada.

I danas, nakon svega, ova prestonica zrači posebnim, mondenskim šmekom zapadnih metropola, iako se čvrsto održava i neguje duh Orijenta i tradicija Arapa. Kosmopolitski centar, moderno koncipiran u pogledu arhitekture i načina života, danas važi za najliberalniji arapski grad. Bogati Arapi iz bliskoistočnih zemalja ovde uživaju u svim onim porocima koji su im nedopustivi na sopstvenom terenu. I dok je i dan danas većina gradova

.....

Gore: Slike gradskog života - čibukanje i očiukanje, mobilna pekara, oči Bejruta; Dole: Interesantan aranžman sa bodljikavom žicom

u unutrašnjosti konzervativna, Bejrut karakteriše zapadnjački stil odevanja (izuzev u crkvama i džamijama) – lokalci sasvim opušteno šečkaju u rokerskim majicama, minićima, helankama, mada se mogu videti i žene zabrađene u marama i gurke.

Mnogi veruju da Bejrut nije bezbedan. Naravno, dolaskom se vrlo brzo uvere kako su bili u velikoj zabludi. Mirnodopni period i odsustvo političkih sukoba, te neimarski duh koji je poslednjih godina nadvisio ljudsku glupost, polako mu vraćaju nekadašnji sjaj. Sve veći broj posetilaca iz godine u godinu potvrđuje ovu činjenicu.

ŠTA U LIBANU?

Bejrut se oslanja na lanac planine Liban, sa vrhovima stalno okovanim snegom, te se u Bejrutu u zavisnosti od raspoloženja možete opredeliti za različite aktivnosti – od planinarenja do vodenih sportova. Ipak za avanturiste, istoričare posebno, mogu biti interesantna brojne arheološke iskopine u blizini grada – Balbek i Biblos, za koja se smatra da su najstarija na svetu naseljena mesta u pogledu kontinuiteta. Šteta bi bila ne posetiti prvi muzej moderne umetnosti u zemlji – glavni adut koji bi Bejrutu mogao doneti titulu bliskoistočne umetničke prestonice, kao i Nacionalni muzej u kome su pohranjeni artefakti starog feničanskog pisma.

Ovde je nekako, sve na dohvat ruke. Neverovatne plaže i nezaboravni prizori ognjenih zalazaka sunca, apsorbovanje slanog vazduha i upijanje sunčevih zraka dok, uz šestarenje galebova pijuckate sok od svežeg manga ili iz nargile pušite slatki voćni duvan, vrhunsko vino, hrana, muzika, noćni život... učiniće nezaboravan odmor u ovom, palmama okruženom orijentalnom gradu.

A kada nastanu nesnosne letnje vrućine pune vlage bez daška vetra, ništa drugo ne preostaje nego da se povučete u brda, u drevne kedrove šume.

Hrana i piće

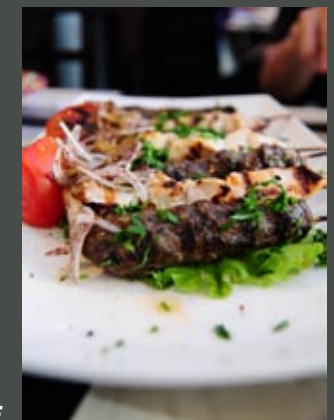
Libanska kuhinja je nešto posebno. Ne morate biti gurman da bi vas omamili mirisi i ukusi čiste egzotike, koja nam je zapravo bliska...

Libanska etička raznolikost preslikala se na libansku kuhinju. U jelovniku se nadmeću dve tradicije: libanska i jermenska. Poslednjih godina je u gradu otvoren niz francuskih restorana u cilju vraćanja nekadašnjeg nadinimka, te se češće na ulicama cuje „mersi“ nego „šukran“. Ukusna salata od bulgura sa seckanim peršunom, paradajzom rezanim na kocke, limunom i začинима pravi je spas od dnevne vreline. Ali ključna atrakcija je svakako kebab sa roštilja u sirupastom sosu od trešnje i čašica araka - lokalnog žestokog pića od semena anisa. Kada dođete u restoran i čekate na naručen obrok, doneće vam oko dvadesetak vrsta libanskog (ili arapskog) mezea. Tu je: babaganuš (patlidžan, beli luk sa začинима u tahiniju - pasta od susama); tibuli (sitno seckani paradajz, nana, peršun, limunov sok, burgul - od žita); šan kliš (sa kozjim sirom, alevom paprikom, paradajzom i paprikom, uz dodatak začina); k'raš k'bi (mleveno meso i mlevene žitarice oblikovane u šuplje loptice, u čiju se sredinu stavlja jagnjeći loj); sarmice od vinovog lista (nestvarno male i nestvarno pravilnog oblika, sa dodatkom nane).

Arapski hleb se zove h'biz, beskvasan je i izgleda kao deblja palačinka. Unutar dva ugrijana parčeta stavlja se meso sa roštilja, uz dodatak prepečenog paradajza i začina... Ipak, ako i niste preveliki ljubitelj mrsnih specijaliteta domaće kuhinje, za vas će hrana u Libanu biti pravi mali praznik za oči i stomak. Manuš je libanska brza hrana. To je okrugli pita-hleb posut lokalnim sirom labneh, svežim paradajzom i timijanom, te zapečen u rerni.

Ukratko: Napojnice se podrazumevaju, iako većina restorana na račun automatski dodaje doplatu za uslugu u visini od 16 odsto. Ipak, i od posetioca se očekuje da ostavi napojnicu u visini od pet do deset odsto visine računa.

Milijana Tomić,
geograf

Edgar Ormai

Udahni duboko

Dok smo se brčkali u Sitoniji rodila se ideja o povratku kući - ali kroz Albaniju! Bez mape i ikakvog konkretnog predznanja o zemlji u koju upravo ulazimo, udahnuli smo duboko i smelo krenuli put albanskog juga!

Ovogodišnja ronilačka sezona za mene je počela još u aprilu, uronima u tada još hladnijavom Jadranu, tokom četvorodnevno boravka u Puli. Leto sam maksimalno iskoristio, a za septembar je bio planiran odlazak u Grčku - mesto Pefkari na ostrvu Tasos. Naime, u istoimenom mestu, postoji ronilački centar „diver to diver“, koga vode Filipos i Jana (devojačko Krstić).

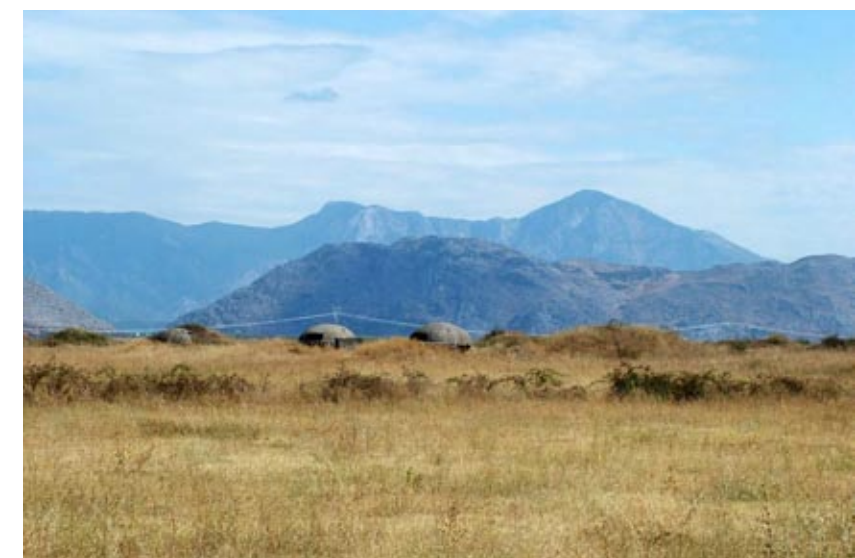
Taman smo lepo ugovorili ronjenja, smestili opremu u njihov centar, popili hladno pivo i odlučili da smestimo stvari u obližnji hotel, kada nam je postalo jasno da nam je smeštaj lepši na slici nego u stvarnosti. Zato smo odlučili smo kao nomadi provedemo desetak dana po različitim delovima grčkog priobalja.

Nakon nekoliko dana stigli smo na Sitoniju (drugi prst poluostrva Halkidiki). Blizu Neos Marmarasa pronašao sam ronilački centar „Poseidon“, što je bio sasvim dovoljan razlog da ostanemo ovde. Međutim, ubrzo se rodila ideja o povratku kući - ali kroz Albaniju! Nismo imali ni auto kartu, niti mape Albanije, ali je zvučalo dovoljno egzotično i narednog jutra krenuli samo preko Soluna ka severozapadnom delu Grčke.

KROZ ALBANIJU

Negde oko 18 sati stigli smo na grčko-albansku granicu. Sve ono što jesno ili nismo znali o zemlji u koju ulazimo bilo je dovoljno da nam oči budu širom otvorene... Pomalo smo bili iznenađeni nakon susreta sa albanskim carinskim vlastima. Bili su potpuno nezainteresovani za sadržaj našeg vozila. Zanimala ih je jedino saobraćajna dozvola, da bi upisali podatke o vozilu na neku potvrdu. Imam utisak da cariniku, i pored toga što je držao naše pasoše u ruci, nije baš bilo najjasnije iz koje smo zemlje. Pregledao je pasose i pitao: „Montenegro?“. Odgovorio sam: „Srbija“, na šta je on samo klimnuo glavom.

Usledio je krivudavi, uski i na momente neasfaltirani put od 45 km. Išli smo preko planinskog prevoja ka najjužnijoj albanskoj obali. Kraj puta su se redali bunkeri i domaće životinje, koje su ležerno prelazile kolovoz. Ne treba zaboraviti ni ponosne vlasnike „mercedesa“. Naime, ovde ima najviše vozila ove marke po glavi stanovnika. Novi, stari, ovakvi, onakvi - bitno je da je „mercedes“!

Sve što vam pričaju o Albaniji je čista istina! Puna je gostoljubivih i prijatnih ljudi, prelepih plaža i jeftinih kafana. Imaju bunkere, pa šta!
.....

Sada smo u zemlji koja je četrdesetak godina bila u najvećoj izolaciji i svo to vreme nije spadala u grupu takozvanih „prijateljskih suseda“, a ja nisam znao ni kako se menja albanska valuta (leke), ni kako stoje sa benzinskim pumpama, a ni kako stoje sa nama... Noć je polako padala, a asfalta na krivudavom putu preko planina je bilo sve manje. Sećam

se da sam se težio da mi je bar rezervoar pun...

Posle više od sat i po vremena vožnje stigli smo u gradić po imenu Sarande, drugi po veličini (nakon Duresa - Drača) na albanskoj obali. Gradić od oko 30.000 stanovnika je svetluca na obali. Svetlućali smo i mi u kolima, dok smo se klackali prašnjavim putem. Pravac na obalu - u centar.

Male radnje pored puta su radile iako je bila nedelja uveče. Jedan za drugim ređali su se i hoteli. Ovo je već izgledalo turistički! Pošto nešto i nismo bili raspoloženi za biranje, smo stali kod prvog pristojnog hotela i odlučili da nam bude baza. Kontakt sa vlasnikom je od prvog trenutka bio veoma prijatan, pa smo čak upoznali i njegovu ženu. Na njenu molbu naučili smo je kako se na srpskom kaže „hvala“. Mislim da ovo govori dovoljno o odnosu prema turistima.

ZARON

Ujutru smo popili kafu na terasi hotela, raspitali se o plaži i kolima otišli do nje. Temperatura vode je 28-29 °C. Dok smo se strmim putem spuštali na plažu, pažnju nam je privukao parkirani beli kombi. Unutra je ronilačka oprema! Troje Poljaka su nam ubrzo postali „pajtaši“ za ronjenje.

Sam zaron, manje više kao i svaki drugi na Jadranu. Batrgali smo se po dnu, kontra jakoj struji, sve pokušavajući da se udaljimo što dalje od obale. Bio sam prilično „plovani“, pa je hitno trebalo uraditi nešto po tom pitanju. Kada smo prešli polja trave najzad sam našao kamenčinu koju sam smestio na junačke grudi. Taman koliko je nedostajalo. Plovnost izvrsna, a moj drug Poljak, ni makac od mene. Posle par minuta video sam da se i on malo opustio. Shvatiše Poljaci da baš i nismo idealni, ali smo bar snalažljivi. Na moju sreću tokom urona spazio sam jednu murinicu kako ne mrda u svojoj rupi.

Zaron od oko 40 minuta i dvadesetak metara. Sasvim „jadranski“, osim temperature i nešto bolje vidljivosti kada smo se udaljili od obale. Izlazak na peščanu plažu sa velikim talasima pod punom ratnom opremom. Skinuo sam peraja i pustio da me talas uspravno, na nogama, iznese do pličaka. Na obali tokom, raspremanja Poljaci su mi rekli da imaju svoju ronilačku bazu u hotelu „Maestral“ a da su odseli u hotelu „Star“. Uron mi nisu naplatili, a standardna cena je 18 evra. Negde veoma blizu luke postoji potonuli brod, iz Drugog svetskog rata, bez istorijskog značaja, ali svakako atraktivno za ronioce. Planirali su zaron na njega tek za koji dan, tako da to za mene nije bilo interesantno. Stići do juga Albanije kolima je moguće, ali je pomalo naporno. Najbrže i najelegantnije je ići avionom na Krf, pa brodom koji ide dva puta dnevno u Sarandu. Udaljenost je nešto manje od deset kilometara.

Levo: Putevi su „interesantni“, a saobraćaj „zanimljiv“. Pored toga što svi voze mercedese, i domaće životinje su aktivni učesnici u saobraćaju. Desno: Ronjenje sa novim drugarima je premašilo sva očekivanja

PUT KUĆI

Nakon tri noći provedenih u Sarandi bilo je vreme da se krene kući. U zoru smo krenuli na sever duž albanske obale sve do graničnog prelaza sa Crnom Gorom. Ukupno oko 290 km do tamo. Meni je za ovo trebalo oko 8 sati neprekidne vožnje. Prva trećina puta vodi uz obalu, kroz naselja i krivudavo kroz planine. Uzbrdo pa na dole!

Po gradovima su uglavnom kružni tokovi, a oznake na putevima su nažalost veoma oskudne, tako da ste malo u nedoumici nakon prolaska kroz veće raskrsnice. Ja sam se uglavnom držao severa kao najboljeg smera za „kući“. Kada izađete iz naselja obično nakon kilometra ugledate oznaku koja vas obaveštava kolika je udaljenost do sledećeg grada, odnosno da ste se dobro držali severa!

Jedna stvar mi je ipak smetala svih ovih dana u Albaniji. Restorani, hoteli su im čisti, bez pardona ali ulice i putevi nisu. Smeća ima podosta tamo gde mu nije mesto. Infrastruktura im još poprilično kasaka, jer se tragovi decenijske izolovanosti i uništene privrede ne mogu preskočiti za par godina. Ali otvorenost i gostoljubivost ovih ljudi nije dolazila u pitanje.

EDGAR ORMAI

O CENAMA

Verujem da smo bili u jednom od skupljih hotela u regiji: platili smo 40 evra za dvokrevetnu sobu, za noć. Može da se pronađe i jeftiniji hotel, a da bude veoma prihvatljiv po pitanju lokacije i komfora. Na obližnjoj plaži su nam iz restorana do ležaljke pod suncobranom izneli jednu pizzu, veliku neskafu i konzervu fante po ceni od pet evra.

Brže, jače, dalje...

Trčanje u prirodi zapravo je mnogo lakše nego što se može učiniti u prvih mah. Ne treba vam puno ulaganja, a ako imate dobar plan trčanja, već nakon nekoliko nedelja imaćete zavidnu kondiciju...

Trčanjem u prirodi stiče se odlična kondicija, jačaju se mišići i srce, a može se praktikovati tokom cele godine. Pored toga što ste na čistom vazduhu, posebna prednost je što ne košta puno.

Biće vam potrebne „trail-running“ patike, koje su u odnosu na patike za trčanje šire i daleko stabilnije, što je jako važno na neravnom terenu. Ovakve patike bolje prijanjaju za podlogu, imaju zaštitu od kamenja, a kako imaju manje tapacirunga, stopalo je bliže zemlji, čime se sprečava izvrtnje zglobova.

Izaberite prijatnu odeću. Nosite sintetički šorc ili komotne pantalone, te termodinamički veš, kako bi se sušili brzo i bez posledica po zdravlje. Pamučne stvari su zadržavaju vlagu, što u trenucima predaha ili istezanja može da bude vrlo neprijatno, a posebno tokom hladnih dana. Ova osnovna oprema zimi može da se nadogradi rukavicama i kapom, a leti šeširom.

GAGETI

Za trčanje duže od 45 minuta, biće vam potrebna voda, pa treba da nose tečnosti u bočici. Takođe, za duže ture treba poneti i neku energetska grickalicu od oko 100 kalorija. Za te sitnice dobro dođe pojas, pošto ranac nije praktičan za trčanje.

Mnogi ne nose telefon, a morali bi, posebno tokom dugih trčanja. Na novim terenima treba da imate i mapu.

DOBRO DRŽANJE

Trčite ispravljene kičme, sa isturenim grudim košem. Telo treba da bude opušteno, ali da se pri naporu ne savijate i ne grbite. U suprotnom četredrastično smanjiti zapreminu pluća.

Ruke treba da su savijene u laktovima pod uglom od 90 stepeni, da se kreću paralelno sa torzom. To pomaže u trčanju i obezbeđuje pravilan ritam disanja.

TRAIL-RUNNING ILI PATIKE ZA TRČANJE

Nije da zakeramo ili teramo modu, ali zaista ima značajnih razlika između „trail-running“ patika i

„Trail-running“ patika

Patika za trčanje

patika trčanje. Obične patike vas neće zaštititi od kamenja i neravne podloge. Ukoliko tokom trčanja osećate svaki kamičak, trčanje će biti sve samo ne prijatno. „Trail-running“ patika je predviđena za razne vrste terena i zahvaljujući širokom donu stopalo se mnogo lakše kontoliše, čime se smanjuje opterećenje na zglobove.

Trčite sitnim koracima, jer tako bolje kontolišete svoje kretanje.

KAKO IZBEĆI POVREDE

Zbog neravnog terena i raznih faktora iznanađenja (trava, kamenje, koren drveta, mahovina...) bar u početku biće čestog zapinjanja, posrtanja, pa čak i neugodnih padova. Kako bi to izbegli trudite se da proračunate tri koraka unapred. Pregledajte teren i svoje kretanje planirajte u skladu sa neravninama i preprekama. Kada je staza klizava ili suviše strma, prestanite da trčite i nastavite brzim hodom.

Pazite na klizave površine. Trčanje po vlažnim stenama ili mahovini, može biti veoma opasno. Zato teren birajte u skladu sa vremenskim uslovima. Kako bi sačuvali zglobove, tražite meke staze (zemlja, trava), bez velikih uspona i strmina.

Napredujte postepeno. Ukoliko sebi postavite suviše visoke zahteve, može doći do velikih problema, jer vas umorne noge neće slušati. Počnite sa trčanjem jednom do dva puta nedeljno od po dva do tri kilometra. Napredujte postepeno, prvo povećavajući broj trčanja (ali ne više od četiri ili pet puta nedeljno), a zatim i povećavanjem kilometraže (samo 20 odsto nedeljno).

Pančićevim stopama

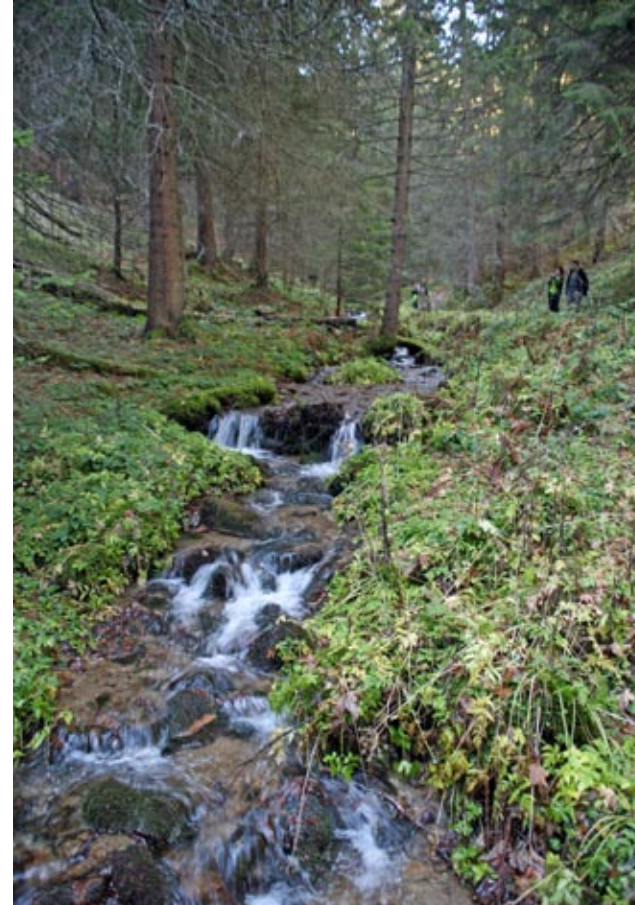
Planinari iz Beograda, Novog Sada, Kikinde, Sombora i Valjeva, tokom 6. i 7. novembra, prešli su istočni i zapadni deo transferzale „Josif Pančić” na Kopaoniku...

Transferzala „Josif Pančić” se nalazi na planini Kopaonik, sastoji se od istočnog i zapadnog dela i ima oblik nepravilne osmice. Spada u srednje napore planinarske ture. Ova republička akcija postoji od 1999. godine i radi se početkom juna. Naša ekipa je iskoristila neobično toplo novembarsko sunce i obrela se prošlog vikenda na obroncima Kopaonika.

Za logistiku su se pobrinuli naši domaćini, planinarsko društvo „Kopaonik” iz Beograda. Skupili smo se sa raznih strana, iz Beograda, Novog Sada, Kikinde, Sombora, Valjeva... U subotu smo krenuli na istočni krak transferzale od 18 km. Posle kraćeg uspona na kontrolnu tačku Gobelja, spustili smo se do Gejzira, prirodnog fenomena koji krasi ovu planinu. Visina gejzira je nekad stalna, a nekad varira tokom godine i ako imate sreće može biti visine nekoliko metara. Cela staza prolazi kroz gustu bukovu i četinarsku šumu. Ipak nismo mogli, a da ne primetimo da se šuma slabo održava, jer ima dosta obolelih grana na četinarima prekrivenih lišajevima, koje bi morao neko da ukloni da se ne bi širilo dalje, mada je za mnoga stabla već kasno. Posle kota Ledenice i Karaman, stigli smo na Suvo rudište i Pančićev vrh koji se nalazi na nadmorskoj visini od 2.017 metara. Na vrhu se nalazi i Pančićev mauzolej i velika je šteta što se do njega ne može doći, zbog blizine administrativne granice sa Kosovom i ograde koji je tu postavljena. Uz malo dobre volje, trebalo bi se naći rešenje za to. Stoga planinari dolaze samo do žičare, koja se tu nalazi, a zatim nastavljaju put na dole. Zanimljivo je i to da se pečati za kontrolne tačke nalaze ugrađeni na cevima, koje su opet ukopane nisko, obično pored neke stene ili skrovitog mesta, da bi se sprečila krađa. Posle celodnevne ture, lepog vremena i nešto jačeg vetra, u planinarskom domu nas je čekala večera i kasnije druženje.

Zapadni deo transferzale je nešto laganiji, ali ništa manje atraktivan za treking. Mogu se praviti neko-

liko varijacija što se tiče dužine staze, a mi smo se opredeli za 15 kilometara dugu turu koja završava na vrhu Kukavica na 1726 metara nadmorske visine. Staza takođe vodi kroz gustu šumu do podnožja Kukavice koja je dalje prekrivena gustom travom. Primetni su bili projni tragovi aktivnosti divljih svinja. Međutim, utisak akcije su malo pokvarili neki drugi tragovi, a kasnije i susret. U pitanju je bila grupa ljudi koji su se izvišljavali po šumi u nekoj vrsti terenskih vozila, gušeci i šumu i nas izduvnim gasovima. Po mojem skromnom mišljenju, oni nemaju šta da traže u jednom nacionalnom parku, mada je Kopaonik već suviše postao urbanizovan. Na svakom koraku se mogu videti tragovi raznih radova. Kako god bilo, priroda koja se još uvek neda i sjajana ekipa sa kojom smo se družili dva dana su učinili ovu akciju vrlo uspešnom. U povratku za Beograd, iskoristili smo priliku da protegnemo noge i obiđemo srednjevekovni grad Maglić, koji se nalazi kraj Ibarskoj magistali.

TEKST I FOTO: JOVAN JARIĆ

KOPAONIK I JOSIF PANČIĆ

Kopaonik je najveći planinski masiv u Srbiji i proglašen je za nacionalni park 1981. godine. Prosečne je dužine oko 70 km, a širine 40 km. Ima 13 posebnih zaštićenih oblasti, ali i onih koje to nisu, uverili smo se i sami. Najviša tačka je Pančićev vrh (2.017 mnv), gde se nalazi njegov mauzolej. Josif Pančić je bio poznati srpski botaničar i lekar koji je živio u 19. veku. Otkrio je novu vrstu četinaru, koja je po njemu dobila ime Pančićevo omorika. U vreme kada je naš poznati biolog hodao ovom planinom tu su se mogli videti između ostalog medved, ris, tetreb, divokoza, vidra... Tih vrsta na Kopaoniku više nema. Do danas su opstali divlja svinja, vuk, lisica, zec, suri orao, sivi soko i skijaši koji su postali dominantna i invazivna vrsta.

PLANINARENJE

Savršen nožić

Za outdoor aktivnosti neophodan vam je odgovarajući nož. Da li će to biti obična čakija, kombinovana „kašika-viljuška-nož”, švajcarski nožić ili, pak, momački „Bear Grylls” nož? Sve sam isprobao, evo šta sam zaključio...

Zovite me seka Persom, ali ja se nikada nisam preterano „ložio” na noževe, brice, skakavce i ostalo hladno oružje. Uvek mi je bila jasna njihova praktična namena, ali nisam imao potrebu da nabavim ili još gore nosim u džepu tako što. A onda sam jednom, tokom jedne od mojih prvih planinarskih akcija - Božićnog uspona na Rtanj, ostao sam sa svojom konzervom pasulja. Verujte mi, bio je to veoma intiman i prosvetljujuć momenat. Ono što sam u tom trenutku želeo više od svega bilo je zarobljeno u toj limenci, a ja nisam imao načina da je otvorim. Ukoliko se sećate crtanog filma u kojem Patak Dača pokušava da otvori konzervu, biće vam jasno kakve sve frustracije to može da izazove.

Elem, jedan od planinara, dok je svojom čakijom seckao i aranžirao mesni narezak, pitao me je što sam tako zapeo za otvarač za konzerve i zašto ne upotrebim nož. Ja sam mu pokazao svoj plastični nožić, koji zajedno sa istom takvom viljuškom dobijete u avionu. Bilo mu je jasno s kim ima posla, pa mi je, kad je smazao sve sa stola, ljubazno ustupio svoju svemoćnu bricu. To beše jedan od onih nožića koji rešavaju sve životne probleme... Čim sam se vratio u civilizaciju, uputio sam se u prvu outdoor radnju i otkrio čarobni svet hladnog oružja.

ŠVICA-BRICA

Ako uzmete u obzir da je pojam „švajcarski vojnik” prilično kontradiktoran, možete se prijetno iznenaditi kada počnete da otkrivati čari „švajcarskog vojnog nožića”. Ljubazni prodavac mi pokazuje osnovni tip. Prvo, tu je brica sa sečivom od oko deset centimetara, otvarač za konzerve, zavrtanj za vinske pampure, zatim makazice, krstasti šrafci, turpija, testerica, pa nešto što je reckavo, a nije testerica i nešto sa rupom na vrhu. Rečju gomila korisnih stvarčica.

Ali to je tek početak! Tu je i još jedan sa dodatnom opremom. Ovaj, uz sve ono prethodno, ima i običan štafciger, mala klešta, malu lupu, te plastičnu pincetu i čačalicu... Ukratko - all the girl needs! Ljubazni prodavac mi objašnjava, da taj napredniji model ima sve što je čoveku potrebno da preživi u prirodi. Najzad, pokazuje mi jednu sa neverovatnih 50 delova! Ovaj ima set gedora,

izmenjive vrhove za štafciger, USB i ko zna šta sve ne...

- Ovo je „švica-brica”. Pored nožića, tu su ti: lupa - da upališ vatru, otvarač za konzerve - da je otvoriš hranu, testera, šrafci i klešta - da napraviš krov nad glavom... - počeo je on svoju praktičnu priču, a ja sam hipnotisano piljio taj neverovatni nožić.

Iznenada mi se uneo u lice i u poverenju šapnuo:

- Ovaj model nosi i Bear Grylls - lično.

Znao sam da me navlači na tanak led, ali morao sam da ga imam, jer nisam želeo da se nespreman hvatam u koštac sa divljinom.

Budimo realni, „švica-brica” je patentirana za švajcarske gardiste koji obučeni u ljubičasto-žute kostime čuvaju papu u Rimu i padaju u nesvest zbog čežnje za domom. Verujem da im je u tim

IZABERI ŠVAJCARSKI NOŽIĆ PO MERI

Osnovni model:
Ih, pa ovaj nije ni crven

Napredni model:
Oprema za divljinu

Napredniji napredni model:
Opasan i po vlasnika

O CENAMA

U zavisnosti od proizvođača, kvaliteta i broja funkcija, cena švajcarskog nožića se kreće od 20 (Ebay) do neverovatnih 100 evra. Švajcarska kompanija „Victorinox” (www.victorinox.com) već 125 godina proizvodi ovaj, ali i gomilu drugih korisnih outdoor gadžeta. Ja sam testirao samo original. Cena je malo „jača”, ali treba imati na umu da se kupuje ne samo proizvod nego i prestižna „firma”, pa ko voli...

Praktičnost	👍👍👍
Cena	👍👍
Kvalitet	👍👍👍

Od svega ovoga realno mi je potrebno:
nožić, otvarač za konzerve i, recimo, makazice...

aktivnostima najpotrebnija čačkalica, ali niko ne može da ospori praktičnu vrednost nožića. Sa druge strane, tokom mog trogodišnjeg druženja sa ovim čudom tehnike, nikada nisam imao potrebu da koristim 99 odsto inventara - čačalicu pogotovo. Međutim, uvek mi je u tom dečaćkom setu nedostajala viljuška. Obična viljuška - i to je, za mene jedina zamerka ovoj spravi. Zbog toga sam morao

MARKET

da nastavim sa potragom za savršenom outdoor spravicom.

KOMBO

Nakon „švajcarca“ pozabavio sam se pravom planinarskom kombinacijom - kašika, viljuška, nož, otvarač za konzerve. Iako je koncept kombo patenta, prilično jednostavan, postoji više vrsta ove praktične spravice.

Ona najosnovnija je da se sve nalaze na kompaktnom telu, pa se svaka alatka izvuče po potrebi. Sečivo je skromne dužine (od 6 do 8 cm), a kašika i nije baš supena, ali to je najbolje što možete da dobijete od ove veličine. Predost ovog kombi je što je mali, a ima sve što vam treba. Mana je što istovremeno ne možete da koristite viljušku i nož. Nije da će vam neko u šumi zameriti na bontonu, ali zbog čisto praktičnih stvari, mali kombo u krupnim šakama može da bude velika komplikacija.

Međutim, postoji i „montažno-demontažni“ kombo, gde se telo razdvaja na dva dela, tako da sada imate mogućnost da istovremeno koristite različite alatke. Obično se na svakom delu odvojenog kombi nalazi po jedan nožić različite dužine sečiva, a viljuška i kašika su razdvojene. Sve je vrlo praktično i jednostavno, alatke se lako čiste, a telo kombi lako spaja. Rečju, savršen nožić za mene...

Prodavac u jednom grčkom „Army shopu“ pokazao mi ga je kao najveće blago. Pokušao je da mi objasni da isti takav ima i jedan opasan tip sa TV-a.

- Bear Grylls?

- Yes, my friend!

Šta da vam kažem - morao sam da imam taj „montažno-demontažni“ kombo.

ZORAN KALINIĆ

Sve ove rasklopive drangulijice su vrlo potrebne. Još ako ima rasklopivo telo...

O CENAMA

U zavisnosti od proizvođača, modela, kvaliteta i mesta kupovine, kombo košta od 15 do 50 evra. Ja sam isprobao običan mali kombo i kombo sa rasklopivim telom. Oba su kupljena u „Army shopu“. Dakle, ništa jako skupo i markirano. Pošto sam se već ranije opredelio za ovaj rasklopivi, moram još malo da ga nahvalim, pa ću reći da ga zaista treba imati tokom avantura u prirodi.

Praktičnost

Cena

Kvalitet

TESTIR'O ZA VAS

K'o Bear Grylls...

... a sad stvarno... Bear Grylls, to opako momče što pojede svako đubre na koje naiđe, ima malu, ali opasnu bricu. To je „Bayleynknife“...

Ručno rađeni nož od najkvalitetnijeg čelika i gomile nekih metala. Na Internet sajtu proizvođača, možete videti kojih. Kožna futrola, snažna drška, masivno sečivo od deset centimetara i na njemu potpis Beara Gryllsa - to je definitivno taj nož. Želim ga imati, ali više iz fazona. Pre svega me odbija cena - tričavih 250

funti. Uveravaju me da vredi svake pare...

Originalni nožić koji ovaj engleski veseljak koristi u svim svojim televizijskim avanturama imao sam priliku da vidim letos, na javnoj rasprodaji bank-

rotiranog army shopa u Grčkoj. Prodavac me je uveravao da je to autentični nož onog derana čijim imenom već tri strane ispiram usta. Iz prve sam poverovao.

Vrlo lepo parče metala, iznenađujuće masivno, ali i lagano. Sečivo je zverski oštro i opako nazubljeno. Već vidim da bi neko spretan svašta umeo... Ja nisam od tih i odmah gledam praktičnu stranu. Šta će nekom kao što sam ja takav nož? Nema nikakvu dodatnu opremu koja „ti može spasiti život“. U najboljem slučaju, biću srećan ukoliko se njime ne povredim, na šta ne mogu da se kladim.

UKRATKO: Ko želi da ima ovakav nožić, moraće da pripremi oko 250 funti. Šta vlasnik ovog noža dobija? Običnu bricu koju će zbog nenormalne cene da čuva kao oči u glavi. Možda će moći da otvori konzervu, ali kako će njime da jede čorbu iz pasulja? Pa vi vidite da li vam je to potrebno.

Zoran Kalinić, hodač

smart art

novinski prelom
fotografija, dizajn
lektura, korektura
PR tekstovi
knjige, magazini,
katalozi

062 22 37 47

smart.art@live.com

www.smartart-studio.com

Preživeli pakao Ljubovije

Nakon uspešno organizovane Trke preživljavanja na teritoriji Valjevske opštine, „Wild Serbia” je organizovala i 2. Trku preživljavanja, od 1. do 3. oktobra, na planinama opštine Ljubovija...

Druga trka preživljavanja, u organizaciji „Wild Serbia”, okupila je 106 takmičara iz različitih krajeva Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Posebno izdvajamo 15 devojaka, najmađeg učesnika Spasoja Gutovića (15 godina) i najstarijeg učesnika Petra Panića (63 godine). Različite ambicije, psihofizička priprema i sposobnosti takmičara obećavali su neizvesne i zanimljive događaje...

Start trke je održan u subotu 2. oktobra u devet sati na Debelom Brdu ispred planinarskog doma. Ova lokacija kao i cela staza držana je tajnom do dva dana pred početak trke kada je takmičarima saopšteno gde će se održati start. Novina u odnosu na prošlu godinu je da su takmičari dobili mapu terena ali ne i unapred ucrtane kontrolne tačke staze. Svaki tim je na početku trke dobio kotu prve tačke, a ako je uspešno pronašao, čekala su ga nova

uputstva za sledeću tačku i tako redom do kraja... A kraj? Kraj je bio daleko na Soko Gradu ispred manastira posvećenom svetom Nikolaju Velimiroviću.

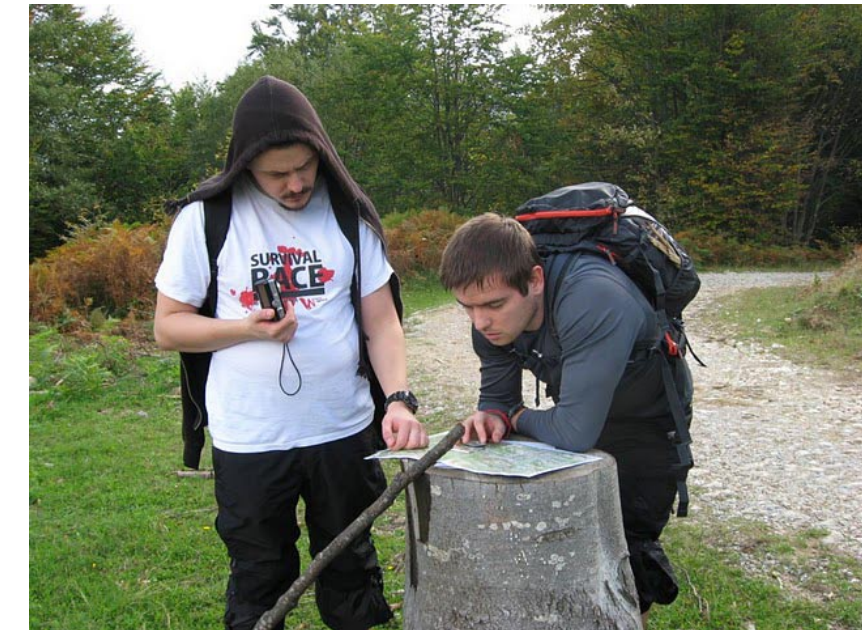
Od starta na Debelom Brdu, trka je vodila preko vrha Jablanika na vrh Medvednika (1.244 mnv) gde je timove čekao kontrolor sa uputstvima za sledeću tačku. Uputstva su bila u stilu: „Zavijte u kanjon Zavojšnice. U kanjonu (u toku reke) na potezu između tačaka A i B (ucrtano na karti) naići ćete na Kontrolora sa daljim uputstvima”.

Posle spuštanja u kanjon nekih 550 m visinske razlike, staza je vodila Zavojšnicom sve do ušća u Ljuboviđu i mesta poznatom pod imenom Zeleni Vir. Odavde je trebalo izaći na vrh brda Vukobrača (795mnv) i pronaći nova uputstva kod Kontrolora. Kontrolore na ovoj tački, Ognjena i Mariju, takmičari su od milošte prozvali „Ognjena Marija”. Verovatno su svi bili ozareni kad su ih videli. Za mnoge timove, ovo je bio i nepremostiv zadatak, a one uspešnije su tek čekala prava iskušenja. Uputstva od ove tačke za dalje napredovanje govorila su: „Spustite se u kanjon Ljuboviđe. Slikajte visoke stene iznad reke kao i neki od vodopada. Izaberite jedan od potoka (Zlostupski, Torinski) i izađite do stare drvene crkve kod Dobrih voda. Tu vas čeka kontrolor sa daljim uputstvima.”

Ovo je po mnogima bio i najlepši deo staze. Sa vrha Vukobrače, velika strmina vodila je takmičare u kanjon Ljuboviđe. U kanjonu prelepe stene i vodopadi, ambijent i slika za pamćenje. Na Dobrim vodama kod stare drvene crkve i zvonika, uputstva kažu: „Idite na vrh Torničke Bobije 1.272 mnv”. Po dolasku na Bobiju prispele timove čeka izbor i dilema, ići na Soko Grad direktno na cilj trke ili prvo ići na vrh Ranjenica za dodatnih 15 poena. Za stazu preko Ranjenice odlučuje se šest najodvažnijih ekipa („UgiModžo”, „Sinovi šume”, „Bukva list”, „Ris, vuk i medved”, „VojPlan Železničar Novi Sad” i „Zli Turci”. Oni dobijaju specijalnu kartu uz pomoć koje kretavši se na sever stižu do Ranjenice i onda dalje na zapad do cilja na Soko Gradu kod manastira posvećenom svetom Nikolaju Velimiroviću.

Na cilju trke, sve učesnike čeka zasluženi odmor i obilan ručak u domu manastira. Ovom prilikom se posebno zahvaljujemo svešteniku Zoranu Ristivojeviću na nesebičnoj pomoći i podršci organizaciji trke.

Ove godine najspretniji su bili „UgiModžo”, Beograd (Igor Vuković i Nenad Mojsilović), „Sinovi šume”, Valjevo (Dragan Stanković Lidža, Đorđe Jugović, Vladimir Panić, Vladimir Ranković Strelac) i „Bukva list”, Novi Sad (Jelena Lazić, Dragutin

Ekipa su bile spremne i sve je išlo kao podmazano! Dok se nismo izgubili prvi put!

.....
Milovanović, Goran Đuričić). Za najbolje su predviđene vredne nagrade. Planinarsku i kamp opremu pripremila je prodavnica outdoor opreme ALP www.alpoutdoor.rs, dok je za sve dame poklon iznenađenja obezbedila kompanija „Golden Lady”.

Dva dana bez vode i hrane u divljoj prirodi, samo sa nožem i odećom koju imaju na sebi predstavljali su pravi izazov i avanturu. Ideja „Trke preživljavanja”,

kako ističu organizatori, jeste promocija prirodnih lepota Srbije, boravka u prirodi i zdravih stilova života, i svake godine se organizuje u različitim delovima Srbije.

Đorđe Jugović iz ekipe „Sinovi šume“:

- Trčanje u cipelama počne da boli posle 70 km. Pošto smo ozebli u snu na vrhu Bobije, u tri sata, po mrkloj noći, krenuli smo da napipavamo dole do Ljuboviđe, kroz strme rosne livade, mračne šume i paprat. Kupus na cilju je bio kao melem. Bilo je srčano nadmetanje, ali pravi fer-plej. Meni je to dalo još lepši ton celoj trci.

Dragan Stanojević iz ekipe „Dobar, loš, zao“:

- Pratimo pravac severa, tražimo sledeću kontrolnu tačku. Iza ugla se pojavljuju četiri ekipe, dakle oko 12 ljudi, idući iz suprotnog smera. Oni idu ka jugu i traže istu tačku! Jako interesantna situacija, a slično je bilo i tokom pripreme hrane! Razilazimo se da nađemo hranu, na umu su nam pečurke. Posle dužeg vremena se sastajemo kod bivaka i palimo vatru. Svako vadi iz svoje torbe za njega dobro poznatu i jestivu vrstu. Jedni drugima se zaklinjemo da su njihove otrovne i da ih ne jedu. Opcije su nam jasne: ruski rulet ili prazan stomak.

Jelena Lazić iz ekipe „Bukva list“:

- Očekivala sam mnogo težu trku, jer sam čula priču od prošle godine, pa sam, valjda, bila spremna na sve i svašta... Nismo bili gladni ni u jednom momentu jer smo jeli voćke i pečurke i uvek smo imali vode. Vatru smo jedva upalili da bi ispekli pečurke na žaru i osušili moje čarape, ali smo se ipak ugrejali. Malo se izgubili - jedno tri puta, ali samo brzo pronašli pravi put! Momci su napravili lep i udoban bivak... Cilj nam je bio da dođemo do kraja, koji god bili...i eto...desilo se da smo treći, još ja jedino žensko.. Pozitivni utisci, lepo sećanje i sladak umor!

VIŠE INFORMACIJA O TRCI:
WWW.WILDSERBIA.COM

Točkom na tri mora

Spasoje, Marjan i Muf odvažili su se na neverovatnu biciklističku avanturu. Za njima je više od 3.000 kilometara, Crno, Egejsko i Jadransko more...

Biciklistička avantura je počela krajem jula, kad mi je Marjan iz Krškog (Slovenija) predložio turu po Balkanu. Ovako nešto se ne propušta! Ponudio mi je automobil sa vozačem u koji mogu da stanu dva bicikla, brdo naših stvari, a i mi možemo da sednemo po potrebi. Polazak je zakazan za 24. avgust, a zborna mesto je bilo u Krnjači. Zadatak da napravim plan puta dobio sam ja.

Prvi dan - Stvari su već bile spremne, pa smo uskočili u auto i uputili se ka Velikoj Plani, odatle je bio planiran biciklistički polazak na turu. Prva etapa je bila Lapovo-Jagodina-Paraćin-Ražanj-Niš-Niška banja, sve ukupno 162 km. Usput, u Jagodini nas je dočeka mladi biciklista Nemanja. Posle kraćeg odmora nastavili smo put. Negde kod Ražnja stomak je počeo da traži svoje, pa smo u hladu na njivi aranžirali ručak. Put smo nastavili bez ikakvih problema, da bi u Niškoj banji zaustavili točak i prenoćili. Iz obavezno pivo analiziramo pređen put i pripremamo se za drugi dan.

Drugi dan - Na polasku iz Niške Banje pridružila su nam se trojica niških biciklista - Pavle, Milan i Uroš. Oni su nam pravili društvo do Bele Palanke. Odavde već počinje da se primećuje brdoviti Balkan. Krenusmo rutom Ploče-Bela Palanka-Pirot-Dimitrovgrad-Dragoman-Sofija.

Carinici i pripadnici granične policije su nas čudno gledali dok smo im objašnjavali naše planove, ali ipak uđosmo u Bugarsku, pa pravac Sofija, koja je bila cilj drugog dana. Nakon fotografisanja kod znaka za Sofiju i obilaska par znamenitosti, potražili smo smeštaj. Opet sledi obavezno pivo i kovanje planova za sutra.

Treći dan - Pred nama je bilo „lepo“ brdašce od 1.160 mnv, pa smo morali da poranimo. Izlazak iz Sofije nije nimalo lak, jer odmah na početku imate uspon od deset kilometara. Saobraćajna gužva kao kod kuće, ali s tom razlikom što su biciklisti ovde poštovani učesnici u saobraćaju. Asfalt solidan, vreme toplo, a mi orni, pa opali po pedalama. Pernik-Dupnica-Blagoevgrad-Simitli-Bansko-Dobrinšte - bila je etapa trećeg dana. Kroz Pernik, gde se gradi nova petlja za autoput, pa polako pored neke rečice stigismo do Samitli. Odatle se skreće levo ka Pirinskim planinama i odmah udarismo na 15 km uspona pod nagibom od sedam odsto. Polako, sa jednim odmorom usput, stigismo na vrh uspona. Bio je to pravi trenutak za pauzu i sušenje mokrih dresova. Spust sa brda vodi skoro do Banskog, pa smo gotovo leteli do cilja etape - Dobrinšte. Krčma „Makedonska mehana“ bila je najlepše konačište na našem putu. Sve je do najsitnijih detalja urađeno u starom makedonskom stilu. Sledi obavezno pivo, pretresanje pređene etape, pa spavanje.

Četvrti dan - Marjan se počeo žaliti na želudac i bolove u kičmi, pa smo taj dan odlučili da ne vozimo već da nas logističar Muf prebaci autom da Svilengrada. Usput svratismo na dva izuzetna mesta - jezero Dospat i Jagodinsku klisuru. Jezero svojom površinom i lokacijom podseća na naše Vlasinsko, dok je Jagodinska klisura priča za sebe. Izgledom, prirodom i pejzažima zaustavlja dah. Zatim smo prošli kroz etno selo Široka luka pored Pamporova, pa gore dole po bugarskim gorama i stigismo do cilja današnje vožnje - Svilengrad. Ovo je neverovatno mesto - puno lepih građevina i užasnih puteva.

BICIKLIZAM

Uticaji o boravku u Bugarskoj su više nego pozitivni počev od puteva, ljubaznosti, cenama za hranu i smeštaj i internet vezama. Svim cikloturistima koji žele nešto lepo da vide i dožive preporučujem ovaj deo Bugarske jer o njemu imam samo reči hvale.

Peti dan - Posle lepog odmora u solidnim hotelu, osedlasmo naše bicikle, pa krenusmo u osvajanje Turske. Izlazak iz Bugarske je prošao bez problema, ali je ulazak u Tursku bio prava komedija. Kod Turaka važi pravilo da vlasnik vozila mora da bude u vozilu, a kako naš Marjan nije mogao istovremeno da bude i na biciklu i u autu, prvo je granicu prešao biciklom, pa otišao po auto, čisto da ga ubeleže kao vozača. To je bila prilika da se i Muf okuša u vožnji bicikla. Pošto smo konačno i to završili, krenuli smo ka Instanbulu. Cilj etape je Corlu. Prolazimo kroz mesta gde nas dočekuju radoznali, ali ljubazni ljudi. Pošto je 37 stepeni u hladu često smo stajali da dopunimo bidone. U jednom mestu smo svratili u restoran sa lepom

beštom. Poručujemo „jedno bire i dve fante“. Domaćin ljubazno odmahuje glavom. Kaže: „Ramazan, nou bire!“ Uf, malera! Tri soka i pedale pod noge! Još jednom smo probali u Luleburgazu, ali ista priča ljubaznost na visokom nivou, ali „Bire jok“.

Stigosmo i do Corla, a u gradu ludnica u sabračaju. Dokopasmo se hotela, pa potražismo večeru. Mrak je već pao, a u restoranima u kojima može da se večera ne možeš ni iglu da smestiš, a kamoli nas trojicu. Seli smo u jedan pristojan restoran bez hrane, a ubrzo saznadosmo – i bez piva. Kakva tragedija za našeg logističara Mufa, jer uveče voli da se okrepi jednim pivom. Da bi ga povratili u život posle napornog dana, orobljavamo jednu

benzinsku pumpu. Pivo, konsultacije, spavanje.

Šesti dan - Nedelja jutro. Grad zastašujuće pust. U ranu zoru, mi po običaju popismo čaj-kafu pa put Bosfora. Gužve u saobraćaju nema, a putevi su im dobri. Jedina mana im je što nisu peglali brda, pa neprestano idemo gore-dole. Što smo bliži Instanbulu sve je više vozila na putu, ali i dalje nema nekog meteža u saobraćaju. Prolazimo kroz mesta Siliveri-Kumburgaz-Aveklar i ulazimo u predgrađe Instanbula. Na samu pomisao na Turke u saobraćaju i na ulazak u višemilionski grad ježi nam kožu. Međutim, ono što smo doživeli sušta je suprotnost. Dok nas nisu poterali maleri sa unutrašnjim gumama sve je išlo kao po loju. A onda u roku od 15 minuta četiri gumi defekta! Na deset kilometara smo od cilja etape, a mi na autoputu duvamo gume! A tu je opet bilo jedno prijatno iznenađenje! Pošto smo malo zalutali, zamolili smo jednog taksistu da nas sprovede do železničke stanice. Krenemo za njim, a on uključio sva četiri migavca i šibamo ka cilju. Kada je zaustavio auto i došao da nam pokaže pravac, Muf se uhvatio za novčanik da plati, ali taksista ni da čuje. Došao samo da nas pozdravi, pa ode svojim putem. Odjurili smo da se sa biciklima slikamo na Bosforu, kako ne bi propustili momenat, pa se tek onda smeštamo u hotel. Ostatak znate: konsultacije, pivo, spavanje.

Sedmi dan – Trideseti dan avgusta bio je posvećen je Instanbulu, za koji je malo i deset dana. Plava džamija prva na udaru, obavezno izuvanje unutra, sve čisto i blistavo, prosto zastaje dah. Nažalost, Aja Sofija ponedeljkom nije otvorena, pošto je muzej. Produžujemo do Topkapi rezidencije tur-

skih sultana, koja radi. Ovde je sve pod konac, od kupovine ulaznica, do izloženih eksponata i diskretnih čuvara. Potom sledi razgledanje jednog od najvećih pokrivenih bazara na svetu, ovde nema šta nema. Na Bosforu nađosmo feru, koji pravi turu oko Zlatnog roga, što je jedinstvena prilika panoramskog obilaska grada – vodom. Jedino se sa vode vide stari i novi Instanbul, znamenite građevine, oba mosta nad Bosforom, kao i mesto gde kopaju tunel ispod moreuza. Posmatrati zalazak sunca na ovom mestu zaista je neopisiv događaj. Jako lep izlet za male pare.

Idemo ka hotelu puni utisaka i strepnje, jer sutra nas očekuje pakao. Zamislite izlazak iz mravinjaka od 12 miliona registrovanih i 18 miliona dnevnih ljudi u ovom gradu.

Osmi dan – Brzi doručak, pa test sposobnosti izlaska na pravi put za Ankaru. Zahvaljujući karti Instanbula, našem poznavanju znakova i logičkim razmišljanjem, uspeći smo da se dočepamo mosta na Bosforu koji je vodio za Aziju. Na mostu tri trake u jednom i tri u drugom smeru, a sve pune automobila. Na izlasku naplatna rampa, a mi nemamo pojma da automat prima samo neke njihove kartice. Uz pomoć jednog razumnog Turčina, koji je dva puta provukao svoju karticu nekako nastavismo put kroz Aziju. Na odvajanju za Bursu platismo bogami dobru putarinu oko 23 evra ali vredelo je, jer je, iako više nismo na autoputu, kolovoz odličan. Ređaju se Golcuk-Yalova-Gemlik-Bursa-Karacebey... Sedamo na biciklove i pedaliramo gore-dole, po turskim „brdovitim“ putevima. Stižemo do Lapsaki gde zvanično i

počinju Dardaneli. Prava uživanja, voziš po Aziji, a posmatraš Evropu sa druge strane kanala... Ubrzo stižemo u Canakkale poslednjeg većeg mesta u Dardanelima. Protokol: konsultacije, pive, spavanje.

Današnja etapa i dolazak u Aziju posvećen je našem drugu Mifi koji nas je rano napustio zbog opake bolesti. Na obali Dardanela, na koje on nažalost nije stigao, otvaramo njegovo vino „Cviček“. Nazdravismo za pokoj našem Kolesaru - biciklisti i prijatelju. Vino smo podelili sa morem, a zatim njegovim talasima prepustili bocu sa poru-

kom za mir i ljubav među ljudima.

Večera je bila dobra, pivo hladno, a šetnja do Trojanskog konja prijatna.

Deveti dan - Vreme se u toku noći promenilo. Počeo je da duva vetar, navukli se oblaci, padala je i kiša, pa je jutro sivo i mrgudno. Prelazimo u Evropu, a Eskabat je prvo mesto gde pristaje trajekt. Put nastavismo u autu kroz Gelibolu-Kesen. Kako se bližila grčka granica, vreme je bilo sve bolje. Osedlasmo naše bicikle, pa na vožnju. Na granici za izlazak iz Turske ista slika kao na ulasku: zamena vozača logistike i novi suvozač na biciklu. Sledi lepa vožnja do Stavrosa, gde smo planirali cilj današnje etape u hotelu „Stefanidis“. Smeštaj, pa na kupanje u Egejsko more. Konsultacije, pivo, spavanje.

Deseti dan - Bez ikakvih problema iz Grčke prelazimo u Makedoniju. Tokom pauze na pumpi razgovaramo sa pumpadžijom i on se nostalgично seća nekih davnih vremena. Pozdravljamo ga i krećemo put Prilepa. Ređaju se Demir Kapija-Negotino-Kavadarci, pa stižemo u Prilep, lepu varošicu u dolini velikih

BICIKLIZAM

brda. Tu posetismo moje stare poznanike Zorana i Slavka Mičevski, koji imaju servis za naše „konje“. Susret i doček prevazilazi svako očekivanje! Braća su se pobrinula da popunimo zalihe: spoljašne gume, unutrašnje gume, flekice, lepak, paket kisele vode, ručak, ručak za poneti, po flašu kvalitetnog vina... Nastavimo biciklima ka Bitolju-Resenu malo gore dole po makedonskim brdima, pa stigismo u Ohrid. Sledi šetnja lepih gradom i slučajan susret sa starim prijateljima Danicom i Draganom Krmar iz Mirijeve koji su tu na odmoru. Konsultacije, pivo, spavanje.

Jedanaesti dan - Opet isto kao svakog jutra, samo što sad idemo biciklima u neizvesnost - osvajanje Albanije. Od Struge ka granici ide bogami jedan dugačak i jak uspon od 11 stepeni sve do graničnog prelaza. Ulazak u Albaniju na granici bio je prvi prijatan utisak o ovoj zemlji. Obavezne formalnosti pasoška kontrola i carina prolaza uz osmeh carinika i mi smo u Albaniji. Nastavljamo vožnju kad puče pogled na Ohridsko jezero sa leve strane puta i jedno dvadesetak bunkera sa desne strane. Put dobar, pa počinje spust. Prizor zadivljujući, a nema gužve u saobraćaju. Prate nas radoznali pogledi meštana mesta kroz koja prolazimo Perenjas-Librazhd-Elbasan-Kavase-Durres (Drač). Ceo put kroz Albaniju zaslužuje visoku ocenu poštovanje biciklista na putu, a za svaku pohvalu je ljubaznost u restoranima. Stižemo na cilj, u Drač, veliku luku i sve značajniju turističku destinaciju. Konsultacije, pivo, pa na odmor, jer sutra napadamo Crnu Goru.

Dvanaesti dan - Kiša nam je pokvarila planove pa smo morali opet kod Mufa u kola. Prolazimo kroz Vore-Thumane-Lezhe-Skadar. Tu nas najzad napušta kiša, pa sedamo na bicikle. Polako verglamo i stižemo do crnogorske granice. Opet iznenađenje! Na prelazu nova zgrada, dva šubera, za jednim sedi Albanac, a za drugim Crnogorac. Na jedan predaš pasoš, a na drugi ga uzmeš i gotovo! Jedna zgrada - dve policije baš ekstra i brzo završeno. Na putu Sukobinu-Ktute-Bar-Sušanj sretosmo jednog biciklistu, kad ono ni manje ni više nego legenda jugoslovenskog biciklizma Gavriilo Vukojević-Gaš. Susret koji budi emocije. Gaša nas je sa svojom suprugom Ljiljom ugostio, pa je uz prijatan razgovor došlo vreme za spavanje.

Trinaesti dan - Pošto je danas planiran rastanak nikome ovo jutro nije bilo prijatno. Opraštamo se sa domaćinima i prolazimo Sutomore-Petrovac-Budvu-Sveti Stefan-Zeleniku. Gore dole po obali Jadranskog mora, pa stigismo na trajekt da bi izbegli obilazak Boke i brže prešli na drugu stranu. Polako s noge na nogu stigismo do mesta našeg rastanka.

Zajedno smo prošli 1.660 km na biciklima i 1.590 kilometara u logistici sa Mufom. Za nama su Srbija, Bugarska, Turska, Grčka, Makedonija, Albaniju i Crna Gora, mnoge lepe uspomene i iskustva, koja jačaju prijateljstva.

SPASOJE SPASOJEVIĆ

VAMA TOURS Novi Sad

tel: +381 64/614-96-50, +381 64/23-695-24

mail: vamatours@hotmail.com

web: www.vama.rs

Aktuelna ponuda Vama Toursa

Izleti/trekking:

Fantast/Zobnatica/Palić (14. novembar)
cena: 2.200 dinara

Goč/Žiča (26-28. novembar)
cena: 4.200 dinara

Maljen/Divčibare (04-05. decembar)
cena: 2.400 dinara

Fruška gora (ture svakog vikenda)
cena: 1.600 dinara

Cer i Mišar (13-14. novembra)
cena: 2.900 dinara

Đavolja varoš (mart 2011.)
cena: 5.300 dinara

Beli dvor i Kalemegdan (april 2011.)
cena: 3.100 dinara

Zimovanje:

Srbija: Kopaonik, Zlatibor, Stara planina, Tara...

Inostranstvo:

BiH/Republika Srpska: Jahorina

Austrija (apartmanski i hotelski smeštaj), ski centri: Bad Kleinkirchheim, Zell am See, Kitzbuhel, Bad Gastein, Seefeld, Kaprun...

Bugarska (hoteli), ski centri: Bansko, Borovec...

Slovačka (hoteli), ski centri: Visoke Tatry...

Drakula tura od 1. do 5. decembra, cena 185 eura